

byly vydány právě našimi bibliofily a slouží ke cti jim, jako knižnímu dekoratérovi svému, Preissigovi. Vydání to jest zároveň definitivní vydání posavadního básnického díla Bezručova; přináší nejen nová čísla, neobsažená ve Slezském čísle Času, dnes ostatně rozebraném, nýbrž odchyluje se místy i ve známých básních textem od vydání ve sbírečce Slezské číslo. Nedávno dostalo se poesii Bezručově oddaného vykladače kritického v p. V. Martínkovi, který napsal o něm do Ložákových spisků úvahu, jež stojí velmi patrně nad běžným průměrem těchto sešitků. Práce p. Martínkova není sice prací vynikajícího kritika — k tomu schází jí kritická kultura i kritický talent —, význam její jest spíše novinářský než literární, ale svědomitost její jest nenovinářská nebo nadnovinářská.

Alegorickou čili jinotajnou kritiku

pěstuje v poslední době p. V. Mrštík v Moravskoslezské revui. Dnes se smějeme prostoduchým kritikům, kteří vkládali do Máje nebo Jana Marii Plojgara běh a osudy národa českého —, ale to není nic proti tomu, jak pojímá žák ruských realistů Šlejharovu Lípu. Tato Lípa není obyčejná lípa, nýbrž symbol — Slovanstva. A mladý Stuchlík není mladým Stuchlíkem, Kučera není Kučerou. Nikoliv, čtenáři: Kučera jest jediné ušlechtilý a jediné pravověrný, pietní a básnický Vilém Mrštík a mladý Stuchlík, to je Hilbert, ale mohl by to být po případě i Masaryk, Herben, Machar nebo i já nebo kterýkoli jiný odpůrce V. Mrštíkův. Na všechny tyto lidi a věci myslil prý p. Šlejhar, když psal svou Lípu: vložil do ní jinotajně všechny děje a osudy moedrní Čechie a předpověděl její pád a hanbu. Takovouto methodou vykládali sice staří theologové Šalomounovu Píseň písní — viděli v ní spojení ženicha Ježíše Krista s milenkou Církví — a jiné básně Starého Zákona, ale že dnes může přijít člověk, který pokládá snad sám sebe za básníka a jest za něho pokládán i jinými, a hledět *takto* na dílo literární, to zdálo by se nemožné, kdyby se to nečetlo černě na bílém.

Mussetiana

Revue de Paris z 1. února uveřejňuje několik zlomků Mussetova románu Le poète déchu. Román tento byl ohlášen r. 1839 v Revue des deux mondes, ale nikdy nevyšel ani zde, ani kde jinde. Paul de Musset tvrdil v životopise svého bratra, že Alfred zničil všecko z této práce, co zde nepodává, ale tyto listy mu patrně unikly. Trosek těchto dostalo se od někdejší hospodyně Mussetovy básníkovi Coppéovi, z jehož pozůstalosti otiskuje je Revue de Paris. Charakteristické pro Musseta jest, jak soudí o literárních mravech tehdejšího mladého romantismu. „Po sporu o myšlenky následoval spor o slova. Diskutovalo se nejprve o knihách, pak o jednotlivých stranách, pak o větách, epithetech, cesurách, čárkách. Sofismata kasuisty bohosloveckého nejsou zbytečnější a perversnější než komentáře, které se tehdy psaly. Tvářil jsem se, jako bych se podroboval těmto pošestilostem.

Začal jsem hrát se slovy, počal jsem stavěti na hlavu tyto symboly, které podávají všecko: vášně, bytosti, věci. Michal jsem je vespolek jako lenivý student kameny dominové na kavárním stolku.“ — Nákladem Mercure de France vydal Léon Séché zajímavý svazček milostných listů Alfreda de Musset slečně *Aimée d'Alton*. Aimée d'Alton byla, jak ji líčí vydavatel v úvodě, duchaplná mladá dívka, krásná, plavá a bílá jako lilie. Básník i Aimée bývali společně hosty salonu pí Joubertové a stýkali se netuše, že by se mohli milovati. Několik rozmarných veršů, které pro ni napsal básník, okouzlo dívku a stalo se podnětem korespondence i lásky, která trvala dva roky. Po dvou letech opustil ji Musset pro Rachelku; milenci rozešli se klidně, neboť Aimée shledávala zcela přirozeným, že básník dal před ní přednost herečce; milovala však básníka až do smrti. V padesátém roce provdala se za bratra Mussetova Paula, jemuž bylo tehdy 57 let. Listy líší se svým celkovým rázem velmi od listů, které psal Musset George Sandové; zde tón klidný, usměvavý, pokojný a často žertovný, kdežto listy George Sandové jsou zmítány vášní, utrpením a zoufalstvím. Kromě řady drobnějších básní inspirovala Aimée Musseta k básni „Le fils du Titien“, kterou otiskuje také Séché v tomto svazku.

O zemřelém spisovateli francouzském Charles Louis Philippovi,

o němž jsme přinesli článku v 6. sešitě, píše velmi výstižně Eugène Montfort v Les marges. Podává tam tuto charakteristiku tohoto předčasně zemřelého nevšedního básníka všední tragiky životní: „Léon Bloy řekl o Philippovi, že má genia. A nepřeháněl. Případ tohoto spisovatele jest snad jedinečný. Jeho otec byl dřevěnkář, jeho děd žebrák. Byl samouk. Nenaučil se ničemu. Všecko vynalezl, všecko uhlád. ‚Myslím,‘ napsal kdesi, ‚že není třeba spisovateli vzdělání. Vidím jej jako divocho, jako barbara. Jest třeba, aby měl vkus divochův.‘ A věru Philippe, neměl-li vkus divochův, neboť měl velmi jemný a velmi ušlechtilý smysl pro umění, měl jeho vyvíčené smysly a instinkt. Tímto instinktem objevoval existenci věcí, které jsou nám ukryty. Pronikal hned naponejprv k jádru, k ústřednímu bodu bytostí. Postřehoval ihned jejich podstatné životní příčiny. Byl nekonečně pronikavý. Ztrácíme všichni spisovatele, jehož nikdo nedovede uvést v zapomenutí, ale ti, kdož jej znali, ztrácejí v něm nadto přítele velmi vzácného, neboť chápal všechny city a dovedl vmysliti se do číkolí situace se snadností, která uváděla v úžas.“

O literatuře a erotice

rozepsal se v úvodním článku 12. sešitu Das literarische Echo Kurt Walter *Goldschmidt* s úctyhodnou opravdovostí a neobjácností. Čtou se tu mimo jiné tyto pozoruhodné věty: „Již ta okolnost, že vůbec erotika ve svém nejužším smyslu a objemu v poslední době tak nesmírně přerůstá všechny jiné vyšší a duchovější motivy, jest rys, který by měl naladovat k přemýšlení. Literatura není zde jistě pro mladé dívky a prudní a nasládlá šablona rodinných listů nemůže býti cílem životní opravdovosti umělecky tvořící. Ale není to zneužívání této svobody, avan-

uje-li nejhrubší, nejchuravější a nejtriviálnější erotika náhle na hlavní, ne-li na jediný předmět básnického podání? Důvody, které to omlouvají a vysvětlují, jsou příliš laciné. Zajisté musí se to naší době počítati za zásluhu, že otevřela i spodní vrstvy pudového života badání i básnění. I realismus i analýsa směřovaly stejně k tomu. Drsnější, poctivější, statečnější generace vzrostla, která se odvážila pohledět v oči posledním ukrutným skutečným. *Ale také luzovité zhruběné citu šlo s tím namnoze ruku v ruce.* Dionyské předráždění duše časové, které vyneslo na světlo chaos všech pudových sil, bylo provázáno mnohými málo potěšitelnými zjevy: pohlavnost stala se trumfem a procovská živočišnost i koketná brutálnost vyznačují tuto nejnovější erotiku.“

Antagonism mezi německým jihem a severem

v celé své nezlomené přikrosti jeví se v knize *Versuche Josefa Hofmüllera*. Prof. Hofmiller udává dnes tón v mnichovské revui *Süddeutsche Monatshefte*, která také vydává jeho *Versuche*; jest to člověk bezesporně duchaplný, bystrý, vzdělaný, nebojácný a svérázný, který má jemný smysl pro dnešní kulturní bídu a roztržitost. Ale způsob, jakým traktuje Prusy a jejich typického básníka Hauptmanna, hraničí místy na surovost až groteskní.

O básníku Griseldy napsal mimo jiné tuto líbeznost: „Myslím přitom na uzenáře, který má celé své všeobecné vzdělání ze starého papíru, do něhož balí své zboží.“ Ale přes nejednu neurvalost slova stojí kniha Hofmillerova za čtení. Hofmiller má přes všechno cosi z kritiků opravdu velikých, kteří dovedou proniknout ve šťastné chvíli ledví lidské. Místy jest ti, jako bys četl Barbeye d'Aurevilly nebo Veuillota a není to náhodné: Hofmiller vzdělal se na kultuře francouzské, ona jest jeho silnou stránkou, jak uznávají i jeho odpůrci. Od velikých polemiků a kritiků francouzských má i své umění slova britkého jako dobrá rána fleuretem.

Artuš Drtil,

milý náš spolupracovník, zemřel 10. dubna 25letý. V Drtilovi odešel nejen bystrý, vnímavý a inteligentní spisovatel, odešlo víc: odešla i celá ušlechtilá osobnost pevné víry, jasného mužného přesvědčení i statečnosti, srdce navýsost čestné, duch opravdu kulturní. A odešel (a to bolí nejvíc), právě když jeho talent spisovatelský pěkně se rozrůstal a košatil, když duch jeho rozkřídloval se k vyššímu a širšímu letu. Drtil byl na svůj věk neobyčejně uzrálý: krásná lidská i mravní víra ustálila se v něm v době, kdy jiní potácejí se ještě oblouzení mátohami horeček nervových. Drtil narodil se bystrým kritikem žurnalistickým a vzdělal se ne studiem školským, ale úsilnou sebevýchovou literární ve spisovatele, který by se dříve nebo později stal opravdovým silným kritikem životním a společenským. Literaturu pojímal od počátku jako funkci života hromadného a jako orgán ducha společenského a kulturního, a tak kritika literární vedla jej sama sebou ke kritice společenské, jejíž pěkné ukázky podal právě v některých svých pracích posledních. Drtil byl žurnalista ve vyšším slova smyslu: žurnalism nebyl mu zaměstnáním, byl mu posláním osvět-

ným a kulturním, rytířskou službou ideovou i citovou. O mravní prohloubení, duševní a citovou očistu, o společenskou obrodu a výchovu, o zušlechtění boje veřejného šlo vždycky Drtilovi a není řádky v jeho pracích, kterou by se byl zpro- nevěřil svému přesvědčení. Nebyl ani frazér, ani slepý fanatik nebo dogmatik, ani ironický diletant života; byl člověk vnitřní pravdy a poctivého vývoje, člověk, který nehrál ideami a sensacemi, ale měl svou víru, své přesvědčení, teplo svého srdce, a to vlévalo mu odvalu do hrudi, kterou dovedl tolikrát a tak šťastně hájit, co bylo mu drahé. Ale přesvědčení jeho stálo na podkladě rozumu, vzdělání, práce: jeho víra zrodila se z jeho touhy, která tak ráda byla by viděla zemi vzdělanou a obydlenu lidmi jasnějšími a ušlechtilějšími než dnes. Kus rytíře i entusiasty žilo v tomto mladém vážném hochu, ale metoda jeho enthusiasmu byla ryze moderní metoda práce a reformy vnitřní. Byť nebyly ideály Drtilovy nejvyššími ideály kulturními, byly to přece opravdové klady životní a společenské, výrazy opravdového usilování vnitřního, ryziho přesvědčení, soustředěné vůle a zakotvené víry. A v nich našel Drtil i zdravý podklad pro svou kritiku literární, která s neobyčejnou prozravostí a s nevšední intuící dovedla nejednou odvrátit se od prací negativních, roztržitých a koketních, byť se nepopulárnějších, dovedla odkrýt jejich churavý organism vnitřní nebo jejich porušenou logiku; pravděpodobně byl by později dospěl Drtil touto methodou k poznání bytostných zákonů umělecké komposice a uměleckého stylu, kterého jest tolik třeba právě naší kritice nejmladší.

Drtil nebyl náhodný a náladový improvisátor novinářský, dovedl i v menších statích zabrat i široka a roztroušené práce jeho spojuje myšlenková jednota, jejíž sílu, výraznost a vroucnost jsme nakloněni, zdá se mně, poněkud podceňovati. S jakou pěknou soustavností dovedl mysliti Drtil na příklad o ženské otázce, může býti patrné již dnes každému, kdo se začte do jeho studií a článků v *Ženské revui* a v *Ženském světě*. A stejné překvapení vynesla by tuším i revise jiných polí jeho činnosti. Jest si proto upřímně přáti, aby brzy podjala se povoláná síla, stejně osvěcená jako pietní, vědeckého úkolu a podala nám dobrý všestranný a charakteristický výbor zde tvorby Drtilovy, který by nám plně ozřejmil naši ztrátu i ustálil památku opravdového a vroucího ducha i čestného hrdinského srdce, jímž byl Artuš Drtil.

Olomoucký Pozor

vhodil pryč do hrobu za Artušem Drtilem několik nepoctivých lží; tak aspoň píše poslední Přehled a vyvrací hned dvě z nich, kdežto třetí přenechává redakci *Noviny*, aby se s ní vypořádala. Nečtu *Pozoru*, jehož prázdný, malicherně klepašský tón zhusil se mi již před lety, a nestaral bych se vůbec o něho, kdyby šlo o mou osobu; ale poněvadž jde o mrtvého a otázku klade vlastně Přehled, odpovídám zde na ni. Vykládáti spolupracovníctví Drtilovo v *Novině* tím, že si dovedl získati přátelství Macharovo, jest prázdný klep. Příspěvky Drtilovy dostaly se do *Noviny* zcela prostě: znal jsem hned první práce Drtilovy a věděl jsem, kdo kryje se za šifrou V. O. v *Rozhledech* a jinde; práce se mně líbily, a když jsme počali vydávati *Novinu*, pozval jsem prostě Drtila do ní; dopsal jsem mu tehdy do *Freistadtu* v *Horních Rakousích*, kde vojákoval. Machar o mém kroku ani nevěděl, tím méně dal podnět k němu.